

1 W CYGAŃSKIM LESIE

Mieszkańcy Bielska-Białej mają niesamowite szczęście – w ciągu jednego dnia można być w mieście i wyskoczyć do lasu na górski szlak! Polecamy trasy po **Cygańskim Lesie**. Na szlache edukacyjnej z **Centrum Edukacji Ekologicznej Ekosynteza** znajdziesz sporo pomysłów urządzeń i zabaw, dzięki którym m.in. nauczysz się rozpoznawać tropy zwierząt. Szukaj ich na NIEMAPIE – ukryliśmy tu ślady sarny i wiewiórki. Idąc **szlakiem dawnego toru saneczkowego**, uznawanego niegdyś za najtrudniejszy w Europie, nasłuchuj duchów saneczkarzy i wypatruj kamiennych wiraży toru. Odpocznij po drodze na tarasie widokowym – w budynku związanym z torem znajdują się miejsca zimowania dla nietoperzy! Świętą miejscówkę na piknik znajdziesz na **terenie dawnej skoczni narciarskiej**, tuż przy złotym szlaku na Kozią Górę. Są tu grille, miejsca ogniskowe i wiaty ze stołami, a choć skoczni już nie ma, to nadal można tu spędzić miło czas na sankach.

2 NAD RZEKĄ

Lubisz spacerować wzdłuż **rzeki Białej** czy **potoku Straconka**? NIEMAPA poleca place zabaw i boiska przy bulwarach nad nimi. Sprawdź, jak tam przyjemnie! Rzeki to ważny element ekosystemu, ale wody potrzebujemy też pod ziemią! Dzięki terenom zielonym, w tym lasom, gleba może pochłaniać wodę i zatrzymywać ją na czas, kiedy deszcz nie pada – to zjawisko nazywamy retencją. Miasto pozostaje dzięki niej zielone nawet w upalne dni i nie grożą mu powodzie. Pięknym i prostym sposobem na retencję w mieście są też naturalne łąki. Im rzadziej koszona i bardziej różnorodna łąka, tym więcej wody pochłania. To przy okazji raj dla pszczoł, motyli i innych owadów. Dorysuj zapylacze nad kwiatami na ilustracji.

3 MIASTO W GÓRACH

Chodząc po górach w Bielsku-Białej, stąpasz po historii sprzed 20 milionów lat – to właśnie wtedy z morza, które było w tym miejscu długo przed człowiekiem, wypiętrzyły się szczyty zwane Beskidami. Góry kryją w sobie minerały, jaskinie, wodę, a na powierzchni mnóstwo roślin i zwierząt. Wspaniale mieć takie otoczenie! Wdrap się na Kozią Górę i z drewnianej altany podziwiasz zielone szczyty, a z drugiej strony panoramę miasta. Koleją kanapową dostaniesz się na **Dębowiec**, kolej gondolowa zabierze Cię zaś na **Szyndzielnię**, gdzie z wieży widokowej obejrzyś góry z wysoko, a w ogrodzie roślin alpejskich (**alpinarium**) przyjrzyś się im z bliska. Jeśli ruszysz stąd na Klimczok, znajdziesz się w najwyższym punkcie Bielska-Białej! Na górską wyprawę weź ze sobą worek na śmieci i przy okazji wędrowki posprzątaj fragment szlaku.

4 EKOMIASTO

Mieszkańcy Bielska-Białej to nie tylko ludzie! Cała gama lokalnych roślin, zwierząt czy grzybów razem z nami współtworzy miejski ekosystem. Przypomina o tym otwarte w zabytkowej Willi Strzygowskich **Centrum Edukacji Ekologicznej Ekosynteza**. Organizowane są tu różne wydarzenia, podczas których możesz dowiedzieć się wiele o tym, jak dbać o naturę. Informacji o warsztatach i zajęciach szukaj na stronie **ekosynteza.bielsko-biala.pl**. Przyjdź tu zwiedzić ogród, w którym fajnie przeplata się miasto i natura. Wiesz, że w okolicy żyją gatunki chronione? To np. salamandra plamista czy czosnek niedźwiedzi – znajdź je na NIEMAPIE i zakreśl zieloną kredką, ale też wypatruj ich na spacerach!

5 TROPEM BAJEK

Dzięki internetowi mamy dostęp do nieskończonej liczby bajek i filmów animowanych. Kiedyś nie było ich tak wiele, ale sporo najbardziej lubianych przez dzieci stworzono w Bielsku-Białej. W **Studiu Filmów Rysunkowych** dowiesz się, jak powstawały. Bajkowe postacie można też spotkać w mieście. Wybierz się na spacer szlakiem „**Bajkowe Bielsko-Biała**”. Pogłaskaj Reksia, znajdź Polskę na globusie Bolka i Lolka albo wsiądź do auta Smoka Wawelskiego! Spektakl w **Teatrze Lalek Banialuka** będzie świetną bajkową atrakcją. Spacerując po mieście, układaj w głowie własne bajki. Po wszystkich przygodach wymyśl nowych bohaterów, którzy mogliby uczyć dzieci ekonawyków, i narysuj ich na NIEMAPIE.

6 TROPEM TECHNIKI

Świątą przymierzalnię kapeluszy i prawdziwego fiata 126p (tzw. malucha), w którym kiedyś mieszcili się Twoi rodzice i dziadkowie, znajdziesz w **Starej Fabryce – oddziale Muzeum Historycznego w Bielsku-Białej**. To miejsce, które przenosi w przeszłość, gdy dzięki miękkiej, czystej wodzie i hodowli owiec rozwinął się tu przemysł włókienniczy. Dziś zamiast fabrycznych komi-nów można wypatrywać wielu ekosłupków, mierzących zanieczyszczenie atmosfery. Zielona lampka na szczycie oznacza jej dobrą jakość. Mieszkańcy dbają o powie-trze, likwidując stare piece węglowe, czyli tzw. kopciuchy, ocieplając i uszczelniając domy czy oszczędzając prąd. Znasz jeszcze jakieś triki na to, żeby dbać o zdro-we powietrze w Bielsku-Białej?

7 W TRASIE

Sposoby podróżowania się zmieniają. Czy potrafisz wyobrazić sobie pojazdy przyszłości? Zabytkowy bu-dynek **Dworca Głównego** w Bielsku-Białej przypomina dawne czasy kolei austriackiej – prowadziła tędy linia z Krakowa do Wiednia. Na budynku zachował się napis: „Uprzywilejowana Cesarsko-Królewska Kolej Północna Cesarza Ferdynanda”, ale po niemiecku. Czy uda Ci się go znaleźć? Później na rozwój miasta wpłynęła produkcja **fiata 126p** w bielskiej Fabryce Samo-chodów Małolitrażowych. Dziś poszukujemy bardziej przyjaznych dla środowiska sposobów na podróżowa-nie: wraca popularność pociągów, autobusy stają się coraz bardziej ekologiczne, a rowery i hulajnogi elektryczne podbijają miasta. Poćwicz ekopodróżowanie: sprawdź, jakim autobusem dojechać z centrum do Cy-gańskiego Lasu, wpisz jego numer na NIEMAPIE – no i w drogę!

8 TROPEM ZIELONEJ EDUKACJI

W Bielsku-Białej można uczyć się w naturze! W róż-nych zielonych zakątkach miasta powstały tzw. **klasy w krajobrazie**. To ciekawie i nowoczesnie urządzone przestrzenie na wolnym powietrzu, w których można zorganizować ekowarsztaty czy lekcje biologii i geo-grafii pod chmurką, ale też przyjsć odpocząć czy poba-wić się. Na **wzgórzu Trzy Lipki** znajdziesz lunety do obserwacji okolicy, a przy **Szkole Podstawowej nr 25** – stację meteorologiczną i deszczomierz. Uczniowie są za pan brat z edukacją ekologiczną, bo od lat biorą udział w konkursie „**Szanuj energię, chroń klimat**” organizowanym przez Urząd Miejski. Ty też możesz odwiedzić taką klasę. Usiądź na ławeczce i wymyśl kilka sposobów na oszczędzanie energii.

9 W RUCHU

Ruch to zdrowie! W Bielsku-Białej oprócz basenów, bo-isk czy lodowiska masz dostęp do sportów górskich. Zimą w okolicy łatwo wybrać się na narty i snowboard na **stok Dębowca** czy podziwiać naturę na skiturach. Latem spróbuj pełnych emocji zjazdów rowerowych w **Kompleksie „Enduro Trails – Bielsko-Biała”**. Na spokojniejsze rowerowe wyprawy świetne są ścieżki na **Bulwarach Straceńskich** czy na **lotnisku w Alek-sandrowicach**, gdzie znajdziesz też rolkostradę, a na-wet możliwość lotu szybowcem! Jeśli chcesz spotkać dużo dzieci, to zajrzyj na drewniany plac zabaw w **parku Włókniarzy** albo skocz na skatepark i pump-track na **bielskich Błoniach**. A Ty co lubisz najbar-dziej? Zaplanuj rodzinny weekend bez samochodu, pelen ruchu i sportowych wyzwań!

10 WŚRÓD MIEJSKIEJ ZIELENI

Po co zieleń w mieście? Drzewa i krzewy dostarczają tlen, oczyszczają powietrze, pochłaniają hałas z jezdni, a dając cień, chłodzą miasto latem. Naturalne trawniki i łąki zatrzymują cenną wodę. Wszystkie one są domem dla owadów, ptaków czy innych zwierząt. W Bielsku-Białej – oprócz ulubionych przez mieszkańców parków (z placami zabaw!) Słowackiego, Strzygowskiego czy Włókniarzy – są też miejskie lasy, jak te w **Wapienicy**, przy **ul. Łowieckiej**, **Lasek Bathelta** czy **Cygański Las**. Sprawdź, jak ostatnio się zmieniły! Także zabytkowe cmentarze upiększa dzika natura. Wiele starych drzew w mieście to pomniki przyrody – może je odwiedzić? Listę znajdziesz na **niemapa.pl/niemapy/b-b**. Wybierz ulubiony pomnik przyrody i narysuj go na NIEMAPIE.

11 PUNKT 11

Przy ulicy 11 Listopada 24 zawsze dzieje się coś ciekawego. Wystawy, warsztaty, koncerty, spotkania. Zajrzyj do **Punktu 11** i się przekonaj! A jakie jest **Twoje ulubione miejsce** w Bielsku-Białej? Dorysuj je na NIEMAPIE i poinformuj nas o tym, wysyłając zdjęcie z **#BIELSKOBIALAEKOMIASTO** na FB: **bielskobiala.profiloficjalny**.

TWOJE MIEJSCE

Na pewno masz ulubiony zakątek w Twoim mieście. Dorysuj go, by uzupełnić NIEMAPĘ o to ważne miejsce, i zastanów się, co sprawia, że tak go lubisz.

BIELSKO-BIAŁA EKOMIASTO

NIEMAPA

ŚMIECI BEZ TAJEMNIC

Odpady mieszkańców Bielska-Białej i gmin powiatu bielskiego trafiają do **Zakładu Gospodarki Odpadami SA** przy ul. Krakowskiej 315D. To wielki i nowoczesny kompleks pełen różnych instalacji. Zgadnij, dokąd trafią poszczególne odpady.

i Aby sprawdzić, czy rozwiązałaś/eś zadanie prawidłowo, umów się z klasą na warsztaty ekologiczne organizowane na ścieżce edukacyjnej przy budynku administracyjnym ZGO SA. Dowiesz się tu więcej o tym, w jaki sposób przetwarzane są odpady, i poznasz wiele ekociekawostek!

Połącz odpad z miejscem docelowym.

- Plastik, metal, papier i pozostałości po segregowaniu
- Szkło
- Odpady bio i odpady zielone
- Stary telewizor
- Stara kanapa
- Popiół

MIASTO DOBREJ ENERGII

Oszczędzanie energii to bielska specjalność! Od lat organizowany jest tu **Beskidzki Festiwal Dobrej Energii** i rozmaite akcje promujące ekologiczne podejście do energii, którym patronuje maskotka Dżulka. Dbanie o miasto zaczyna się w domu! Sprawdź zestaw najprostszych rad, jak możesz pomóc!

ŁAZIENKA

Pamiętaj, by gasić światło, gdy wychodzisz, a pranie rób zawsze w trybie eko.

Ciekawostka: Podczas godzinnego deszczu z dachu o powierzchni 120 m² można zebrać ponad 1000 l wody, co wystarczyłoby na codzienne pranie przez cały miesiąc! Cenną deszczówkę mieszkańcy mogą gromadzić w zbiornikach retencyjnych, które dotuje miasto, by zapobiec skutkom suszy i powodzi.

SYPIALNIA

Nie zasłaniaj kaloryferów meblami, a gdy wychodzisz lub idziesz spać, zmniejsz temperaturę na termostacie, kaloryfera do 16 stopni – tak jest najzdrowiej!

Ciekawostka: Pompy ciepła w bielskiej oczyszczalni wykorzystując temperaturę ścieków, podgrzewają wodę użytkową!

16°C

SALON

Telewizor, komputer, router – w trybie uśpionym też pobierają prąd, więc na noc lepiej je odłączać od kontaktu.

Ciekawostka: W Bielsku-Białej część prądu wytwarza się ekologicznie – wykorzystując szkodliwy metan wychwytywany ze składowiska odpadów oraz ze ścieków komunalnych.

KUCHNIA

Pij kranówkę, gotuj pod przykrywką, a przy zakupie sprzętów AGD zwracaj uwagę na wysoką klasę energetyczną.

Ciekawostka: Dostarczana przez AQUA SA woda ma najwyższą klasę czystości, więc świetnie nadaje się do picia!

BIELSZCZANIE CHCĄ BYĆ EKO!

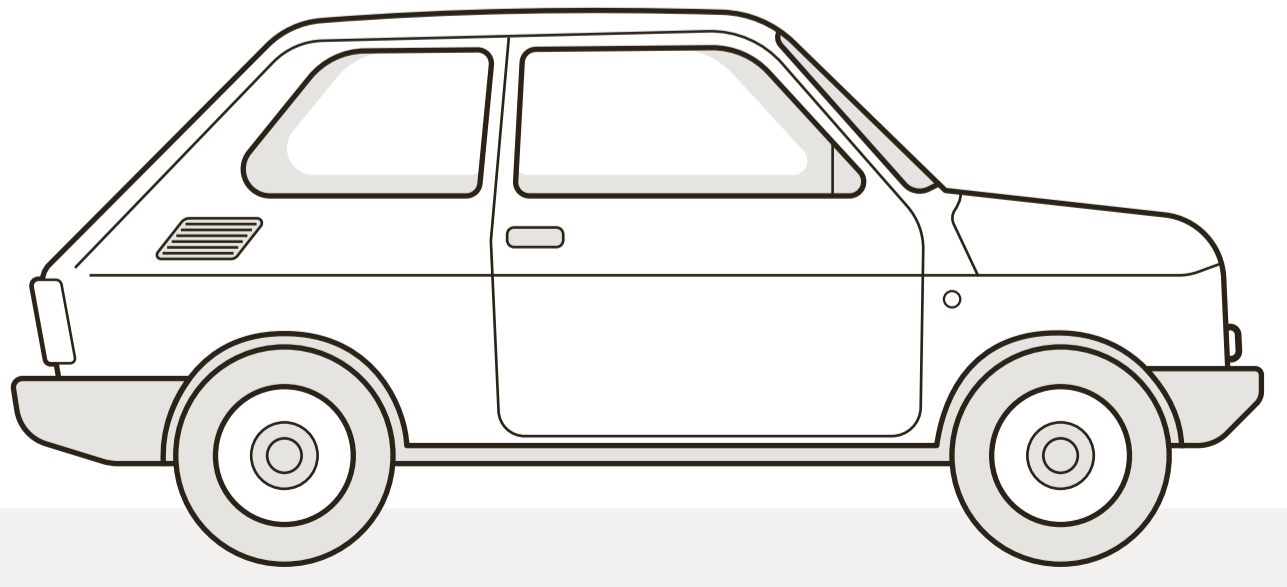
Wiemy, że jest jeszcze wiele do zrobienia, ale zapraszamy na spacer po Bielsku-Białej tropem tego, co już zostało zrobione! **NIEMAPA Bielsko-Biała Ekomiasto** to moc zielonych zakątków, tereny rekreacyjne wzdłuż rzek i dbałość o retencję wody, wyjątkowe sposoby na zieloną edukację oraz fascynująca historia i kultura. Pierwsza wzmianka o mieście pochodzi z 1312 roku i dotyczy lasu – jest więc on nieodłącznym elementem Bielska-Białej. Dowiedz się więcej, czytając NIEMAPĘ i podejmując ukryte w niej wyzwania!

POWRÓT DO PRZYSZŁOŚCI

Uruchom wyobraźnię i przerób fiat 126p na ekologiczny pojazd przyszłości. Pamiętaj o napędzie przyjaznym dla środowiska i postaraj się, by wyglądał naprawdę ekstra!

Zaprojektuj ekologiczny pojazd przyszłości!

ŚMIECIOGRA

Wiesz, jak segregować śmieci? Sprawdź się! Zeskanuj kod QR i zagraj w rodzinną grę:

- 1 wymyślcie odpad (np. karton po mleku, pęknięty balon, stary but),
- 2 zgadując po kole, do jakiego pojemnika należy go wrzucić,
- 3 wpiszcie nazwę w okienko i sprawdźcie wynik w wyszukiwarce PreZero Bielsko-Biała SA.

Ten, kto przegra, wynosi śmieci przez tydzień!

NIEMAPA to seria nietypowych przewodników. Za pomocą zabawnych ilustracji i angażujących tekstów przedstawiamy ciekawe miejsca i sprawy. Serię tworzą Mamy Projekt, a ilustracje wykonało Studio Ładne Halo. Wydawnictwo powstało we współpracy z Urzędem Miejskim w Bielsku-Białej.

